

Sociale clausules: redding of ondergang?

Is het opnemen van sociale clausules in internationale handelsovereenkomsten een belemmering van de vrijhandel of een bemoeienis waar de ontwikkelingslanden helemaal niet op zitten te wachten? Dat was de inzet van een symposium dat dit jaar door de Wetenschapswinkel Economie werd georganiseerd in samenwerking met de Landelijke India Werkgroep en het International restructuring education network Europe (IRENE).

Stel: Nederland wil internationaal handelen met Costa Rica. In het contract dat beide partners hiervoor opmaken, laat Nederland opnemen dat Costa Rica een aantal minimumvoorwaarden moet stellen aan de arbeidsomstandigheden in het land. Anders worden er geen zaken gedaan. Op het oog een lovenswaardig initiatief.

Maar de werkelijkheid is wat complexer. Voor de individuele werknemer lijken sociale clausules niets dan voordelen te hebben. Het werk wordt er nagenoeg altijd prettiger op. Het probleem doet zich meestal voor op macro-niveau. Tegenstanders van sociale clausules voeren aan dat onvoorwaardelijke vrijhandel uiteindelijk iedereen ten goede zal komen. 'Geen regels' is voor hen de beste regel. Bovendien wordt het opnemen van sociale clausules vaak gezien als neo-kolonialisme: een nieuwe vorm van bemoeienis met de soevereiniteit van die landen. Sommige landen voelen zich door sociale clausules op de vingers gekeken. Andere nadelen van sociale clausules zijn mogelijk protectionisme en het feit dat de druk om ze op te nemen gepaard kan gaan met sancties en boycots die zowel sociaal als economisch contra-productief zullen zijn. Er valt ook wel iets te zeggen vóór het opne-

men van sociale clausules. Door dergelijke clausules kan de situatie voor mensen die onder miserabele arbeidsomstandigheden werken er behoorlijk op vooruit gaan. Voorstanders, zoals de International conference of free trade union (ICFTU), betogen dat oneerlijke arbeidspraktijken steeds belangrijker worden in de competitie tussen landen voor de vergroting van hun exportmarkten. Daarom, menen zij, moeten minimum arbeidsvoorwaarden aan handelsovereenkomsten zoals de GATT worden gekoppeld. Dan is uiteindelijk iedereen beter af.

Op het in mei onder de titel '*Condition or co-operation? Trade, aid and minimum labour standards*' door de Economiewinkel in de vu georganiseerde symposium passeerden alle voors en tegens van de clausules nog eens uitvoerig de revue. Ongeveer honderd deelnemers, onder meer afkomstig uit India en Indonesië, bogen zich over het onderwerp. Conclusie van de tweedaagse was dat aan het stellen van arbeidsvoorwaarden zelf ook de nodige voorwaarden moeten worden verbonden. Of liever: het verbeteren van de arbeidsvoorwaarden van elke werknemer, waar ook ter wereld, is een loffelijk streven. Maar er zal goed over nagedacht moeten worden of nieuwe regels niet eerder belemmerend werken dan bevrijdend.

Schap
Wetenschapswinkel VU
najaar 1994